

Sammanfattande rapport

Intervjuer med länets kommuner - struktur folkhälsoplan

Handläggare: Anna-Carin Johansson, Region Värmland

Datum: 2020-07-08

Dokumenttyp: Rapport

Diarienummer: KBN/200371

Bakgrund

I processen med folkhälsoplan har en mindre arbetsgrupp bildats där kommunchefgruppen utsett representanter. I gruppen har delar som särskilt berör kommunerna stämts av. De kommuner som funnits representerade i gruppen är Forshaga, Arvika, Filipstad, Karlstad, Hammarö, Munkfors.

En diskussion har förts kring hur vi kan involvera och få synpunkter från övriga kommuner i arbetet med särskilt fokus på struktur för folkhälsofrågorna i länet. Några frågor har ställt samman i ett intervjuunderlag och personer som på något sätt arbetar med folkhälsofrågor har intervjuats.

Frågorna vi haft som underlag i våra intervjuer är:

Vad är din roll i kommunens folkhälsoarbete?

Hur är kommunens folkhälsoarbete organiserat?

Finns det något prioriterat område i folkhälsoarbetet? Vilket?

Ser du några framgångsfaktorer i kommunens folkhälsoarbete? Vilka?

Hur ser du att Region Värmland kan vara ett stöd i kommunens arbete?

Hur ser du Nya Perspektiv i förhållande till kommunens folkhälsoarbete?

Även representanterna i arbetsgruppen har fått svara på frågorna. Alla länets 16 kommuner har intervjuats. I några kommuner har flera personer intervjuats. Mötena har varit fysiska eller digitala. De personer vi pratat med har haft olika roller men alla har haft en roll i kommunens folkhälsoarbete. Titlar på de vi intervjuat har varit samordnare, folkhälsostrateger, representant i något nätverk kopplat till folkhälsofrågor, utvecklingsledare, projektledare, kultur och fritidschefer, fritidssamordnare, aktivitetssamordnare, verksamhetsstrateg och kvalitetssamordnare.

Sammanställning av intervjufrågor

Organisering av folkhälsofrågor

Organiseringen av kommunernas folkhälsoarbete ser olika ut i våra kommuner. Fyra kommuner har ett folkhälsoråd. I åtta kommuner finns det någon form av resurs för strategisk samordning på övergripande nivå som är kopplad till kommunledning. Identifierade resurserna är av olika omfattning allt från 10–100 % och har olika titlar.

Prioriteringar

Kommunerna har prioriterat olika delar inom folkhälsoområdet utifrån hur utmaningarna ser ut i den specifika kommunen. Många har prioriterat barn och unga, ANDT och psykisk hälsa. Fyra kommuner utgår från de nationella folkhälsopolitiska målområdena. Någon utgår från strategi för hälsa eller Nya Perspektiv. Prioriteringarna uttrycks i olika planer inom kommunen.

Framgångsfaktorer

I de olika intervjuerna lyfts olika framgångsfaktorer för folkhälsoarbetet upp. Synpunkterna har samlats under olika rubriker.

Samordning

- Vikten av att samordna området som helhet för att dra nytta av varandras arbete och kompletterar varandra.
- Kommungemensamt arbete där vi ser hur vi kompletterar varandra eller vad vi behöver stärka upp.
- God struktur och tydlighet som knyts till övergripande mål.
- Samordningsgrupper på lokal nivå som inbegriper olika samhällsaktörer.
- Samverkan
- Lokal förankring
- Samarbete för att använda varandras kunskap och erfarenhet.

Resurser

- Satsning på en strategisk funktion i kommunerna.
- Resurser finns avsatta för arbetet
- Att regionen driver strategiskt arbete och håller ihop nätverk.
- Region Värmlands som stöd till kommunernas arbete

Metodik

- Införande av tjänstedesign metodik i folkhälsoarbetet.
- Modeller och metoder som skapar förutsättningar.
- Dialog och goda relationer.
- Att möta det nya samhället.
- Den lilla kommunens möjlighet till snabba beslutsgångar för att få igång aktiviteter.

Ledning och styrning

- Chefens roll och engagemang.
- Kommunchefens tydliga prioritering "pekar med hela handen".
- Tydligt ledarskap som betonar vikten av dessa frågor.
- Att alla har samma mål.
- Att medarbetare i verksamheten nås av detta budskap.
- Integrering i ordinarie styrsystem och ledningsprocesser och prioritering av högsta ledningen både inom politik och tjänsteperson nivå.
- Frågorna är organiserade i under kommunledning.
- Tydliga politiska beslut.

Hållbart

- Prägling av framtids-och socialt hållbarhetstänk.
- Medvetenhet kring att frågorna tar tid och att det är ett långsiktigt omställningsarbete som gör skillnad.

Region Värmlands roll som stöd till kommunerna

Samtliga intervjuade personer mer ser tre tydliga delar i Region Värmlands roll som stöd i folkhälsoarbetet.

- Omvärldsbevakning inklusive datasammanställningar
- Processtöd samt att hålla i nätverk
- Utbildningsinsatser

Det är viktigt att vi har tydliga förväntningar på varandra i ett samarbete. Vilka roller har vi?

Länet behöver ha en gemensam agenda och se helheten. Detta kan Region Värmland bidra med.

Det finns många olika nätverk i vårt län som är kopplade till folkhälsoområdet. Några leds av Region Värmland och andra av länsstyrelsen. Det kan vara en svårighet för särskilt mindre kommuner att delta i alla och därför måste olika deltagande prioriteras. En önskan är att de olika nätverken ses över och ev samordnas om det är möjligt.

Nya Perspektiv i förhållande till kommunens folkhälsoarbete

Bilden av Nya Perspektiv i förhållande till kommunens folkhälsoarbete är spretig.

Fyra intervjuade personer känner dåligt till arbetet med Nya Perspektiv.

Tre intervjuade uttrycker att de snarare ser att NP begränsar folkhälsoarbetet utifrån att arbetet har ett stort hälso- och sjukvårdsfokus och därför blir smalare jämfört med det breda folkhälsoarbetet.

Fem intervjuade ser NP som mycket viktigt och nästan likhetstecken med kommunens folkhälsoarbete.

Fyra intervjuade uttrycker känslan av ett stort glapp mellan de från kommunen som deltar i NP och kommunens övergripande folkhälsoarbete. Känslan är att NP arbetet är personbundet och inte silar mer i kommunens övergripande arbete. Känslan är att "glappet" har ökat över tid.

Reflektioner

Det upplevs generellt ett stort engagemang för folkhälsofrågor i länets kommuner. Bedömningen är att det är en utmaning att få till helheten och att utifrån de nya nationella folkhälsopolitiska delmålen involvera hela kommunen. Folkhälsofrågorna i kommunen har en tendens att handla om levnadsvanor (övervikt, ANDT) samt koppling till hälso- och sjukvård och inte fokusera på samhällsliga förutsättningarna för en god och jämlik hälsa. Det är väldigt få respondenter som tar upp ojämlikheten i hälsa mellan olika grupper i samhället.

Utifrån kommunernas olika organisering av folkhälsofrågor finns det olika ansvariga med olika titlar. Detta har inneburit en viss svårighet att hitta relevant person att intervjua. Därför har flera personer inom kommunerna intervjuats för att få en mer rättvis bild.

En utmaning som de flesta kommuner lyfter är den ekonomiska situationen och risken med att folkhälsofrågorna inte prioriteras när mer akuta kortsiktiga problem "trycker på". Därför menar flera respondenter att kunskapen om folkhälsofrågorna och medvetenheten om komplexiteten är viktig och måste öka i länet. Detta kan bidra till att flera vågar prioritera mer långsiktiga insatser som främjar en god och jämlik hälsa i befolkningen.

Att området styrs med tydlighet på kommunövergripande nivå och att det finns resurser avsatta för strategiskt arbete och för att hålla ihop på övergripande nivå är framgångsfaktorer som de flesta respondenter uttrycker. Det är en större andel kommuner som numera har resurs för att samordna folkhälsofrågor kopplat till kommunledningsnivå jämfört med 2016/2017 när en kommunrunda gjordes till länets kommuner för att träffa kommunchefernas ledningsgrupper.

Många efterfrågar ett tydligare och mer samordnat regionalt stöd där länsstyrelsen och Region Värmland tar ett gemensamt ansvar.

Slutsatser att ta med i processen kring folkhälsoplan

- Nätverk i länet behöver ses över och samordning mellan länsstyrelsen och Region Värmland som regionala aktörer behövs.
- Olika organisationers roller i folkhälsoarbetet behöver förtydligas
- Regionalt stöd till kommunerna behöver tydliggöras och eventuellt formaliseras. Kan inbegripa både länsstyrelse och Region Värmland
- Nya Perspektiv i förhållande till kommunernas folkhälsoarbete behöver klargöras